

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Budapesten, a 2010. év szeptember hó 16. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

í t é l e t e t :

A különösen nagy vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntette miatt folyamatban volt büntetőügyben a II. rendű vádlott és védője, a III. rendű vádlott és védője, a IV. rendű vádlott és védője, valamint az V. rendű vádlott és védője által benyújtott másodfellebbezést elbírálva, a Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.6/2009/17. számú ítéletét a vádlottak cselekményét minősítő részében megváltoztatja.

A II. rendű, III. rendű, IV. rendű és V. rendű vádlott cselekményét társtettesként elkövetett hűtlen kezelés büntettének [Btk. 319. § (1) bekezdés, (3) bekezdés c) pont] minősíti.

Egyebekben a Fővárosi Ítéltábla ítéletét a II. rendű, III. rendű, IV. rendű és V. rendű vádlottra vonatkozó részében helybenhagyja.

A harmadfokú eljárásban bűnügyi költség nem merült fel.

Ez ellen az ítélet ellen további fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

A Fővárosi Bíróság a hatályon kívül helyezést követően lefolytatott megismételt eljárásban a 2008. november 5. napján kihirdetett 12.B.802/2005/77. számú ítéletével II. r., III. r., IV. r. és V. r. vádlottat ez ellene bűnsegédként elkövetett hűtlen kezelés büntette [Btk. 319. § (1) bek. (3) bek. c) pontja] miatt emelt vád alól - bűncselekmény hiányában - felmentette, továbbá az I. r. vádlottal

szemben sikkasztás büntette [Btk. 317. § (1) bek. (6) bek. a) pontja] miatt indított büntetőeljárást elévülése okán megszüntette. Megállapította, hogy az eljárás során felmerült 804.560 forint bűnügyi költséget az állam viseli.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az ügyész jelentett be fellebbezést II. r., III. r., IV. r. és V. r. vádlott terhére, a bűnösség megállapítása és büntetés kiszabása végett.

A másodfokon eljáró Pécsi Fellebbviteli Főügyészség az ügyészi fellebbezést fenntartotta.

A másodfokú bírósággént eljáró Fővárosi Ítéltábla a 2009. november 19. és 25. napján megtartott nyilvános ülések alapján meghozott és 2009. november 26. napján kihirdetett 3.Bf.6/2009/17. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta:

A II. r., III. r., IV. r. és V. r. vádlottat bűnösnek mondta ki bűnsegédként elkövetett csalás büntetében [Btk. 318. § (1) bek., (6) bek. a) pontja]. Ezért a bíróság e vádlottakat egyaránt 180 napi tétel (1000 forint egy napi tétel összegű) összesen 180.000 forint pénzbüntetésre ítélte.

Az eljárásban felmerült 1.141.223 forint bűnügyi költségből II. r., III. r., IV. r. és V. r. vádlottakat külön-külön 90.589 forint bűnügyi költség megfizetésére kötelezte azzal, hogy a fennmaradó 778.867 forint bűnügyi költséget az állam viseli.

A másodfokú bíróság a 2009. november 19. napján megtartott (első) nyilvános ülésen megállapította, hogy a vádlottak cselekménye a vádtól eltérően a Btk. 318. §-ának (1) bekezdésében meghatározott, a (6) bekezdésének a) pontja szerinti különösen nagy kárt okozó csalás büntetékének is minősülhet, és - a védői indítványoknak megfelelően - a nyilvános ülést félbeszakította. A másodfokú bíróság hat nap múlva megtartott következő nyilvános ülésén az érintettek már az eltérő minősülés lehetőségének ismeretében tették meg nyilatkozataikat.

A másodfokú bíróság a tényállás Be. 351. § (2) bekezdésének b) pontja szerinti - a tényállás hiányos megállapításában megmutatkozó - megalapozatlanságát - a Be. 352. §-a (1) bekezdésének alkalmazásával - az iratok tartalma alapján 10 pontba foglalva kiegészítette.

Megállapította (az ítélet 15. oldalán 9. pont alatt), hogy dr. Cs. Z. 141.605.000 forint kárt okozott az I. Rt-nek, amely abból adódott, hogy az I. Rt. által az I. Kft-nek 1992 március 5. napján nyújtott 58.925.000 forint, valamint az 1992. március 15. napján nyújtott 17.140.000 forint kölcsönt sem az I. Kft. sem dr. Cs. Z. nem fizette meg. Ezt meghaladóan az I. Kft. korábbi hitelének

(49.350.000 forint tőke és 16.190.000 forint kamat) az 1992. július 2. napján történt megfizetésével keletkezett kár, amely tartozást az I. Rt. teljesítette az I2 Rt-nek, noha ennek ellentételét - a részvényeket - dr. Cs. Z. szerezte meg. A kár tehát nem a dr. Cs. Z. által megszerzett részvények aktuális értékéből adódik, hanem az az összeg, amit az I. Rt-nek kellett megfizetni azért, hogy dr. Cs. Z. a részvények tulajdonjogát mindennemű ellentételezés nélkül megszerezhesse. E kárt dr. Cs. Z. a II. r., III. r., IV. r. és V. r. vádlott közreműködésével okozta és az nem is térült meg.

A vádlottak cselekményének csalás büntettként való étékelése az irányadó bírósági gyakorlat (BH 2006/278.) szerint akadályba nem ütközött.

Megállapította továbbá az Ítéeltábla, hogy a II-V. r. vádlottak tényállásban leírt cselekménye tártstettesi magatartás megállapítására is alkalmas lehetne, mivel az ott leírt módon valamennyien közreműködtek a részvényvásárlásokban és az Igazgatósági, valamint felügyelő bizottsági ülések anyagainak az előkészítésében; ezeken alkalmanként részt is vettek. Figyelemmel azonban arra, hogy a kiegészített ítéleti tényállás szerint nem bizonyítható, hogy a csalás tényállás elemének - a tévedésbe ejtésnek, tartásnak - a megvalósításakor már tudomásuk lett volna dr. Cs. Z. hitel visszafizetési szándékáról a büntetőjogi felelősségük csak az 1992. április 30-án történt egyesülés, illetve részvény-átforgatás napjától állapítható meg. Ekkor ugyanis már minden kétséget kizáróan átlátták, hogy dr. Cs. Z. a részvényekért nem fizetett és az Rt-t kár éri. A kár bekövetkeztét ennek ellenére nem akadályozták meg. Dr. Cs. Z. jogtalan haszonszerzését hallgatólagosan támogatták, őt ezzel kapcsolatban még kérdőre sem vonták. Pszichikai bűnsegélyt nyújtottak ahhoz, hogy dr. Cs. Z. megtévesztésének következtében és eredményeként a 141.605.000 forint kár ténylegesen be is következzen.

A 141.605.000 forint összegű kár az I. Rt. által az I. Kft-nek 1992. március 5. napján nyújtott 58.925.000 forint és az 1992. március 15. napján nyújtott 17.140.000 forint kölcsönök összegéből, a beolvadt I. Kft. korábbi - 49.350.000 forint tőke és 16.190.000 forint kamat- hitelének az 1992. július 2. napján történt megfizetéséből adódott össze. Ez az az összeg, amelyet az I. Rt-nek azért kellett megfizetnie, hogy dr. Cs. Z. a részvények tulajdonjogát mindennemű ellentételezés nélkül megszerezhesse.

A cselekmény elkövetése óta eltelt 17 évre és a büntetőeljárás elhúzódására figyelemmel a törvény által biztosított enyhítési lehetőségek maximális kihasználásával alacsonyabb tételszámú pénzbüntetést szabott ki és számot adott ítéletének egyéb rendelkezéseiről is.

II.

A másodfokú bíróság ítélete ellen II. r., III. r., IV. r. és V. r. vádlott és védője a bűnösség megállapítása miatt, felmentés érdekében jelentett be fellebbezést.

1.

II. r. vádlott védője a fellebbezését a következőkkel indokolta:

A másodfokú bíróság megszegte a vádhoz kötöttség elvét, mert a vád nem tartalmaz olyan cselekményt, amelyet a másodfokú bíróság a II. r. vádlott terhére megállapított. A vádidőszakon túli cselekményt is felrótt a II. r. vádlott terhére, amely azonban már elévült.

Az Ítéeltábla önkényesen „egészítette ki” az elsőfokú ítéleti tényállást, s ezzel megszegte a Be. 352. §-ában írt rendelkezéseket. Az iratok alapján és a korábban megállapított tényekből nem következnek azok a tényállás-kiegészítési pontok, amelyeket a másodfokú ítélet tartalmaz. Az iratok alapján nem állapítható meg, hogy dr. Cs. Z. kárt akart volna okozni az I. Rt-nek és az utóbbinak nem is keletkezett kára.

A védő kifejtette, hogy a csalás célzatos bűncselekmény, az elkövetőt a jogtalan haszonszerzés célzatának kell vezérelnie. Haszon azonban dr. Cs.-nél leghamarabb akkor jelentkezett volna, ha eladja a részvényeit, amelyre nem került sor. Dr. Cs. Z. a vádbeli és az azt követő időszakban semmiféle - még jogos - haszonra sem akart szert tenni.

Vitatta a „mulasztásos” pszichikai bűnsegély megállapíthatóságát.

Mindemellett - vélekedése szerint - a másodfokú bíróság adós maradt a vádlotti cselekmények egyenkénti értékelésével. II. r. vádlott nem volt abban a helyzetben, hogy akár átláthassa, akár befolyásolhassa dr. Cs. Z. szándékát. Magatartását mindvégig a jogszabályoknak való megfelelés vezette. Nem állt módjában, hogy bármit megakadályozzon, vagy bármi ellen tiltakozzon az egyesülést követően. Fel sem merült benne, hogy az Rt-nek kára származott volna, így nem tekinthető bűnsegédnek sem.

A védő mindezek alapján a másodfokú ítélet megalapozatlanságának a kiküszöbölésével a marasztaló döntés megváltoztatását és a II. r. terhelt felmentését indítványozta.

2.

III. r. és V. r. vádlott védője a fellebbezés indokolásában előadta, hogy a másodfokú bíróság a vádtól eltérő minősítés okára

magyarázatot nem adott, ezért - valamint, mert csupán öt napja volt a védelemnek arra, hogy az addig fel sem merült minősítéshez igazodó védekezésére felkészüljön - csorbult a vádlottak védelemhez való joga.

A másodfokú bíróság hiányosan és önkényesen egészítette ki az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást, ez kizárólag arra irányult, hogy a csalás büntettének a megállapításához alapul szolgáló tényállási elemeket rögzítse.

A védő szerint a részvényt vásárló I2 Rt. részvénytulajdonosként kifejezett szándéka egyáltalán nem azt igazolja, hogy dr. Cs. Z. eredeti szándéka szerint soha vissza nem fizetendő hitelből ingyenesen I. Rt. részvényt akart szerezni. Különösen pedig nem igazolja azt, hogy a munkaszervezet dolgozói ebből a folyamatból bármit is ismertek volna.

Mindemellett a védő megítélése szerint Dr. Cs. Z. fizetett a részvényekért azzal, hogy azok értéke éppen annyival csökkent, amennyi a hitel összege volt.

V. r. vádlott utolsó munkanapja 1992. június 30. napja volt. A másodfokú bíróság bűnösséget megállapító ítélete szerint azonban a vádlottaknak 1992. július 2-án kellett tisztában lenniük azzal, hogy az I. Kft. által felvett hiteleket az I. Rt. fizeti vissza, vagyis a kár ebben az időpontban következett be.

A III. r. vádlott tudattartamára is téves következtetést vont le az Ítélet tábla. A fellebbezés indokolásához csatolt okiratok szerint a III. r. vádlott 1992. július 21. napján vette át az I. Kft. 1992. április 30. napi nem végleges vagyonmérlegét, illetve az 1992. május 1-i végleges vagyonmérleget. Ebből kizárólag arra vonható következtetés a védő szerint, hogy a III. r. vádlott ebben az időpontban ismerte meg az I. Kft. ezen iratokban rögzített aktuális pénzügyi adatait.

A védő szerint hiányoznak a csalás tényállás elemei is, mert nem történt tévedésbe ejtés vagy tévedésben tartás és kizárja a haszonszerzési célzatot, hogy dr. Cs. Z. a hitelek visszafizetésének a mértékével megegyező mértékben csökkent értékű részvények tulajdonjogát szerezte meg, s így kár sem érte az I. Rt-t.

3.

A IV. r. vádlott védője a fellebbezését a következőkkel indokolta:

A másodfokú bíróság tényállás-kiegészítése sérti a Be. 352. §-a (1) bekezdésének b) pontjában foglalt rendelkezést. Miután az

Ítéltőábla bizonyítást nem vett fel, az eltérő tényállás megállapítása a felülmérlegelés tilalmába ütközik.

A másodfokú bíróság az indokolási kötelezettségének csak részben tett eleget, mert adós maradt a IV. r. vádlott bűnösségét alátámasztó bizonyítékok megjelölésével.

A bíróság tévesen értékelte a IV. r. vádlottnak az 1992. április 30-át követő passzivitását pszichikai bűnsegedyként. A IV. r. vádlott nem tudott dr. Cs. Z. meghatározó tulajdonrész megszerzésére irányuló, pontosan megtervezett és végrehajtott hitelezési és részvényfelvásárlási szándékáról. Arról sem volt tudomása, hogy a részvényekért végül semmiféle ellenértéket nem fog nyújtani. Az egyesülési szerződés szerint nem is kellett volna ellenértéket nyújtania, miután az egyesülési szerződés szerint a részvényeket a beolvadó társaság tulajdonosa részére kell kiszolgáltatni. Ezt a döntést a közgyűlés megszavazta a Megyei Cégbíróság elnökének a jelenlétében.

4.

A Legfőbb Ügyészség BF.133/2010/1-I. számú átirata szerint a vádlottak és védők által bejelentett fellebbezések nem alaposak. Az ügyészi indítvány szerint a másodfokú bíróság által megállapított tényállás részben hiányos, részben helytelen ténybeli következtetést tartalmaz, így az ítéleti tényállás a Be. 351. § (2) bekezdése b) pontjának második fordulata illetve d) pontja szerinti megalapozatlanságban szenved. Ez a megalapozatlanság - a helyes tényállás iratok alapján történő megállapításával - a Be. 388. §-ának (2) bekezdése alapján az alábbiak szerint küszöbölhető ki:

1./ A tényállás nem tartalmaz pontos megállapításokat a részvények I2 Rt-ről I. Kft-re, illetve I. Kft-ről dr. Cs. Z.-re történő forgatásával összefüggésben.

A III. r. vádlott azonban a nyomozás során tett tanúvallomásában (nyom. ir. 19/1817-1820. o.) elmondta, hogy a részvények jelentős részének I2 Rt-re, majd - az I. Rt. által erre a célra készített bélyegzővel - I. Kft-re forgatását ő végezte el. A III. r. vádlott e nyilatkozatát alátámasztja a nyomozás során beszerzett, a tárgyaláson a bizonyítás részévé tett (75.jkv. 17.o.) írásszakértői vélemény is.

Mindezekre figyelemmel szükséges a tényállás kiegészítése azzal, hogy a forgatmány nyilatkozatokat a III. r. vádlott töltötte ki.

2./ T. E. tanúvallomása alapján (nyom.ir.: 19/1801.o.) szükséges a tényállás kiegészítése azzal is, hogy a részvények I. Kft-ről dr. Cs. Z.-re történő átforgatásakor a forgatmány nyilatkozatot T. E., az I. Rt. munkaszervezetének - kizárólag e célból B.-re utazó - tagja helyezte el a részvényeken, dr. Cs. Z. utasítása alapján.

3./ Szükséges a másodfokú határozat 15. oldala 10) pontjában írt azon helytelen ténybeli következtetés mellőzése, mely szerint II., III., IV. és V. r. vádlottak a részvényvásárlások, illetve az egyesülés előkészítése során tartott Igazgatósági és felügyelő bizottsági ülések idején nem bírtak arról tudomással, hogy ezen ügyletek célja dr. Cs. Z. ellentételezés nélküli részvénytulajdon szerzése volt.

Ezt a megállapítást az Ítélet tábla határozatának 21. oldalán maga is áttörte. Valójában már jóval korábban valamennyi releváns információ ismert volt a II., III., IV. és V. r. vádlottak által.

Az Ítélet tábla határozatának 19. oldalán rögzítette, hogy dr. Cs. Z. szándéka - meghatározó tulajdonrész megszerzése - a pontosan megtervezett és végrehajtott hitelezési, részvényfelvásárlási és egyesülési folyamatban ismert volt a vádlottak előtt. A II., III., IV. és V. r. vádlottak egyaránt részt vettek a részvények felvásárlásában, valamennyien tisztában voltak azzal, hogy a részvények az I. Kft-hez kerülnek, mely azokat hitelekkel vásárolja meg. E ténymegállapítást megerősíti az is, hogy a II. r. vádlott vásárolt részvényeket az I2 Rt. (elsőfokú ítélet 58. o.) és az I. Kft. (elsőfokú ítélet 75. o.) részére is, annak ellenére, hogy a két céggel semmiféle egyéb jogviszonyban nem állt. A III. r. vádlott részt vett a részvények I2 Rt-re, majd I2 Rt-ről I. Kft-re forgatásában, annak ellenére, hogy e két céggel semmiféle jogviszonyban nem állt, majd - az V. r. vádlottal együtt - aláírta azon szerződéseket, melyek alapján az I. Rt. hitelt nyújtott az I. Kft-nek.

A Legfőbb Ügyészség szerint kizárt, hogy a vádlottak oly módon vettek volna részt a tevékenységüket érintő előírásokkal ellentétes, gyakran munkakörükön kívül eső eseménysorban, hogy a 125.000.000 forintos ügyletsorozat - alapvető - finanszírozási kérdéseit ne tisztázták volna.

Az I.r. vádlott 1991. november 27-i levelének kézhezvételétől - melyben az I. Kft. ügyvezetője az I. Rt. rendkívüli közgyűlése napirendjének az egyesülésről való döntéssel történő kiegészítését kezdeményezte - a vádlottaknak nem lehetett kétségük afelől, hogy dr. Cs. Z. a részvénykivásárlás folyamatát az I. Kft. beolvadásával kívánja lezárni. A levélben foglaltakat az I. Rt. rendkívüli Igazgatósági ülése (nyom.ir. 9/864.o.) 1991. november 28-án tárgyalta. Az ülésen részt vett III. és V. r. vádlott, míg II. és IV. r. vádlott dr. Cs. Z. társaságában - a napirend nyilvánvaló ismeretében - jelent meg, arra hivatkozással, hogy nagy szerepük van a társaság átalakulásában. Bármely olyan konstrukcióban, ahol dr. Cs. Z. magánszemélyként kötelezettséget vállal a hitelek visszafizetéséért, szükségtelen lett volna a fúzió. Ugyanakkor a

beolvasás szükségszerű következménye volt, hogy az I. Kft. kötelezettségei átszállnak az I. Rt-re.

4./ Az előző pontban írtakra figyelemmel szükséges a tényállás kiegészítése azzal, hogy az Igazgatóság 1991. november 28-i rendkívüli ülésen az V. r. vádlott is részt vett.

5./ Végezetül - az ülésről készült jegyzőkönyv 2. oldalának 4. pontjában írtak alapján (nyom.ir.: 11/1131/b.o.) - szükséges a tényállás kiegészítése azzal, hogy az I. Rt. új Igazgatósága 1991. március 4-én egyhangú szavazással döntött az egyesülés közgyűlés elé terjesztéséről.

A Legfőbb Ügyészség szerint a cselekmény csalás büntettként történő minősítése téves.

A másodfokú bíróság - határozatának 16. oldalán - tévedésbe ejtett személyként az I. Rt. Igazgatóságát, felügyelő bizottságát illetve közgyűlését jelölte meg. Ugyanakkor a tényállás nem rögzíti, hogy az említett testületek mely aktusa értékelendő károsító cselekményként.

A másodfokú határozat 15. oldalának 9. pontjában meghatározott kár elemeiből az következik, hogy az Ítéletábrla az I. Kft-nek történő hitelnnyújtásokat, valamint az egyesülési szerződés közgyűlési jóváhagyását tekintethette károsító cselekménynek.

A tényállás szerint a hitelszerződések az I. Rt. részéről III. r. és V. r. vádlottak írták alá. E két vádlott ekkor már kétségtelenül átlátta, hogy dr. Cs. Z. károkozásához nyújt segítséget. Így cselekményük „megtévesztett személy” vagyoni joghatású cselekményként nem értékelhető.

Az I. Rt. részvényesei elfogadták a beolvasást. A szavazatok 94,2 %-a a dr. Cs. Z. egyszemélyi tulajdonában lévő - kizárólag a részvénykivásárlás végett létrehozott - társaság képviselőjétől származott.

Mindezekre figyelemmel a Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint dr. Cs. Z. cselekményének csalásként, s így a II., III., IV. és V. r. vádlottak tevékenységének e bűncselekményhez nyújtott bűnsegélyként történő minősítése törvénysértő.

Ugyanakkor tévedtek az eljáró bíróságok, mikor az eljárás tárgyát képező cselekménysor hűtlen kezelésként történő minősítését kizárták.

A megállapított tényállásból az állapítható meg, hogy dr. Cs. Z. az általa irányított gazdasági társaság vagyonát és munkaszervezetét

nem a társaság jövedelmezőségének biztosítására, hanem saját egyéni gyarapodása, a társaság részvényeinek megszerzése végett használta fel.

Tévedett az első- és másodfokú bíróság akkor is, mikor a részvények visszavásárlását az Igazgatóság döntésével összeegyeztethetőnek értékelte.

Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság határozatának 49. oldalán, hogy az Igazgatóság 1991. március 21. napján 3:2 arányban úgy döntött: a brókeri tevékenységen kívüli saját forrásból történő részvény visszavásárláshoz Igazgatósági döntés kell.

Az Igazgatóság döntésének helyes értelmezése az, hogy a Gt. alapján lehetséges saját részvény visszavásárlást az Igazgatóság saját hatáskörébe vonta.

Mindezekre figyelemmel megállapítható, hogy a részvények I. Rt. által történő visszavásárlása ellentétes volt az Igazgatóság döntésével, melyről dr. Cs. Z., valamint az Igazgatóság ülésén részt vevő III. r. és V. r. vádlottak kétséget kizáróan tudomással bírtak.

Így dr. Cs. Z., mint vezérigazgató, idegen vagyon kezelésével megbízott személyként vagyonkezelési szabályszegést követett el, mikor a részvénytársaság vagyonát és munkaszervezetét a részvények magánszemélyként történő tulajdonlása érdekében használta. E cselekmény vagyoni hátrányt okozott az I. Rt-nek, mivel a részvények megszerzésének költségeit a gazdasági társaság viselte.

A vagyoni hátrány megegyezik az Ítélet tábla által megállapított kárral.

Mindezekre tekintettel dr. Cs. Z. cselekménye a Btk. 319. §-ának (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés c./ pontja szerint minősülő különösen nagy vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés bűntettének megállapítására alkalmas.

A Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint a vádlottak 1991. november 28-tól kétséget kizáróan tisztában voltak azzal, hogy dr. Cs. Z. a részvény kivásárlás folyamatát az I. Kft. beolvadásával, a kötelezettségek I. Rt-re történő hárításával kívánja lezárni.

Ennek tudatában a II. r. vádlott további részvényeket vásárolt az I2 Rt., majd az I. Kft. részére. 1992. március 4-én pedig - immár az Igazgatóság tagjaként - megszavazta az egyesülés közgyűlés elé vitelét.

Dr. Cs. Z. szándékainak és az Igazgatóság részvényvásárlást tiltó döntésének ismeretében, a III. r. vádlott részt vett a részvények visszavásárlásában, majd azok 12 Rt-re illetve I. Kft-re forgatásában. 1992. március 4-én az Igazgatóság tagjaként megszavazta az egyesülés közgyűlés elé vitelét, március 5-én és 15-én pedig aláírta az I. Rt. és az I. Kft. között létrejött hitelszerződéseket.

IV. r. vádlott a Felügyelő Bizottság 1992. január 3-i ülésén hangulatkeltségnek minősítette dr. K. L. azon megállapítását, hogy az I. Rt. fogja megfizetni az I. Kft. adósságát. 1992. március 4-én pedig - immár az Igazgatóság tagjaként - megszavazta az egyesülés közgyűlés elé vitelét.

V. r. vádlott dr. Cs. Z. szándékainak és az Igazgatóság részvényvásárlást tiltó döntésének ismeretében, részt vett a részvények visszavásárlásában, majd azok 12 Rt-nek történő értékesítésében. 1992. március 5-én és 15-én aláírta az I. Rt. és az I. Kft. között létrejött hitelszerződéseket. 1992. április 6-án pedig arról tájékoztatta az I. Rt. közgyűlését, hogy a beolvadó I. Kft. vagyona növelni fogja az I. Rt. vagyonát.

A vádlottak ezen cselekménye dr. Cs. Z. cselekményéhez nyújtott bűnsegélyt.

Kifejtette továbbá a Legfőbb Ügyészség az átiratában, hogy az eljáró bíróságok - egy kivételével - valamennyi járulékos kérdésben a törvényeknek megfelelően döntöttek.

A másodfokú bíróság határozata szerint az írásszakértői díj címén felmerült 160.326 forintot az állam viseli. A megalapozott tényállás megállapításához az írásszakértő bevonására szükségszerűen került sor.

A Legfőbb Ügyészség ezért azt indítványozta, hogy a Legfelsőbb Bíróság a vádlottak és védőik által bejelentett fellebbezéseknek ne adjon helyt, ugyanakkor a másodfokú bíróság ítéletét, részleges megalapozatlanságának kiküszöbölése után, a Be. 398. §-ának (1) és (2) bekezdése alapján változtassa meg, és

- II. r., III. r., IV. r. és V. r. vádlottakat, mint bűnsegédek a Btk. 319. §-ának (1) bekezdésében meghatározott, a (3) bekezdés c) pontja szerint minősülő különösen nagy vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntetében mondja ki bűnösnek. Egyúttal tekintse a másodfokú határozatban kiszabott büntetést e bűncselekmény miatt kiszabottnak;

- a Be. 338. §-ának (2) bekezdése alapján a III. r. vádlottat kötelezze az írásszakértői díj címén felmerült 160.326 forint bűnügyi költség viselésére.

5.

A III. r. és V. r. vádlott védője az ügyészi átiratra részletes észrevételeket tett. Emellett kifejtette, hogy a bírósági eljárás elhúzódása sérti az Emberi Jogok Európai Egyezményének 6. Cikkében foglalt Tisztességes tárgyaláshoz való jog, valamint a Negyedik Kiegészítő Jegyzőkönyv 2. Cikkében foglalt Mozgásszabadsághoz való jog követelményét. Utóbbi azzal, hogy az a vádlottak útlevelét az 1998. évi gyanúsításukkal egyidejűleg bevonták, és azóta sem adták vissza.

A védő - a legfőbb ügyészi indítvány alapján - kiemelte, hogy a hűtlen kezelés vádja alól teljes körű felmentő ítélet született másodfokon, így a II-V. r. vádlottak ahhoz kapcsolódó részesi közreműködése sem állapítható meg.

6.

A Legfelsőbb Bíróság a (másod)fellebbezéseket - Be. 393. §-ának (2) bekezdése alapján - nyilvános ülésen bírálta el.

a)

A II. r. vádlott védője a nyilvános ülésen fenntartotta az írásban indokolt fellebbezését. Abból a lényeges elemeket kiemelése kapcsán rámutatott arra, hogy a másodfokon eljáró Ítéltábla valójában kettő bűncselekményről döntött. A hűtlen kezelés vonatkozásában helyben hagyta az elsőfokú bíróság ítéletét, majd ezt meghaladóan egy a vádidiáson túlnyúló „vadonatúj” tények alapján mondta ki a vádlottak bűnösségét csaláshoz nyújtott bűnsegélyben. Ennél fogva - a felülbírálat terjedelmére vonatkozó rendelkezésekre [Be. 387. § (2) bek.] figyelemmel - a hűtlen kezelés vizsgálata már kívül esik a harmadfokú bíróság felülbírálati jogkörén.

A védő szerint Legfőbb Ügyészségnek már nem volt fellebbezési joga, mégis olyan tartalmú indítványt tett a harmadfokú bírósághoz. Kiemelte, hogy az Igazgatóság új tagjai 1992. március 4-i Igazgatósági ülésen megszavazták azt a tulajdonosi kérést, hogy a közgyűlés napirendjére kerüljön az egyesülés. A védő szerint ennek semmilyen jogi jelentősége nem volt, mert az Igazgatóság „nem mehetett szembe” a tulajdonos ilyen irányú igényével.

A II.r. vádlott semmiféle hitelszerződést nem írt alá. Tulajdonképpen csak azt rótta fel neki a bíróság, hogy „nem helytelenítette” dr. Cs. Z. ellenszolgáltatás nélküli tulajdonszerzését.

A védő mindezek alapján a másodfokú marasztaló döntés megváltoztatását és a II. r vádlott felmentését indítványozta.

b)

A III. r. és V. r. vádlott védője fenntartotta a beadványaiban írásban részletesen indokolt fellebbezését és csatlakozott a II. r. vádlott védője által elmondottakhoz is.

A védő kiemelte, hogy az V. rendű vádlott a gazdasági életben megszokott kölcsönszerződést írta alá.

Az I. Rt. Igazgatósága nem tett eleget a részvénykönyv vezetési kötelezettségének, a III.r. vádlott a mulasztás miatt végezte a részvénykönyvvel kapcsolatos teendőket.

Dr. Cs. Z. nyomozati iratok alapján fellelhető nyilatkozata egybecsengett P. F. nyilatkozatával. Eszerint eredetileg nem Cs. kívánta a céget megszerezni. Azt pedig nem lehet tudni, hogy később milyen megállapodás alakult ki Cs. és az I2 Rt. között. Ennek azonban az I. Rt.-hez és annak közreműködő dolgozóihoz semmi köze nem volt.

A védő a III. és V. r. vádlottak bűncselekmény hiányában történő felmentését indítványozta.

c)

A IV. r. vádlott védője az írásban részletesen indokolt fellebbezését fenntartotta és a IV. r vádlott bűncselekmény hiányában történő felmentését indítványozta.

Felszólalásában kiemelte, hogy az egyesülési szerződés 7. pontja szerint a részvények Cs.-re fognak átszállni. A cégbíró jelen volt, megtörtént ennek bejegyzése. 1992. április 30-ig pedig a IV. r. vádlottnak sem kellett tudnia, hogy a részvények árát kinek kell visszafizetni.

A másodfokú ítélet szerint 1992. április 30-a után a fellebbezéssel érintett vádlottaknak már tudniuk kellett volna, hogy a hitel nem kerül visszafizetésre. A IV. r. vádlott azonban ekkor már felmondási idejét töltötte.

d)

Legfőbb Ügyészség képviselője az írásban benyújtott nyilatkozatát fenntartotta. Figyelemmel a nyilvános ülésen elhangzott védelmi érvekre is, az alábbiakat emelte ki:

A másodfokú bíróság nem sértette meg a vádelvet, ténymegállapításai körében nem lépett túl az elsőfokú tényállásban rögzített tényeken. Más kérdés, hogy ezen jogi tények értékelésében lényegesen eltért az ügyészi állásponttól. Nem jelenti a vádelv sérelmét, ha a bíróság az elkövetés módja kérdésében eltér a vádiratban írtaktól (EBH 1191. és BH 2009/5.). A vádirat is a vádlottaknak az I. Rt. és

az I. Kft. közötti - vagyoni hátrányt okozó -tevékenységét rögzíti. Az Ítéltábla határozatában is ez az időszak került értékelésre, ezért az ezzel kapcsolatos védői felvetések nem alaposak.

A részvények jogosultjává (tulajdonosává) dr. Cs. Z. vált szemben az I. Rt-vel, amely a tartozás kötelezettje lett. Dr. Cs. Z. magánszemélyként megszerezte a részvények tulajdonjogát, viszont a finanszírozás megtérítését az I. Rt. volt köteles teljesíteni.

Az ügyészi indítvány szerint tehát dr. Cs. Z. tettesként valósította meg a hűtlen kezelést. Az elsőfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy dr. Cs. Z.-nek 1991. októberétől az a szándéka volt, hogy a részvényeket az I2 Rt. hitelének segítségével az I. Kft. megszerezze, majd beolvadjon az I. Rt-be. Az Ítéltábla szerint 1992. április 30-tól a fellebbezéssel érintett vádlottaknak erről mindenképpen tudomással kellett bírniuk. Felismerhető volt, hogy dr. Cs. Z. ellenszolgáltatás nélkül lesz a részvények tulajdonosa. 1992. április 30-án tudomásukra jutott ugyanis, hogy dr. Cs. Z. a folyamatot az I. Rt-be való beolvadással zárja, így egyértelművé vált, hogy nem fog fizetni. Az ügyészi álláspont szerint a vádlottak az első pillanattól ismerték, hogy az egész folyamat az a cél mozgatja, hogy dr. Cs. Z., mint magánszemély szerezzék meg a részvényeket. Kétséget kizáróan tisztában voltak azzal, hogy dr. Cs. Z. úgy szerzi meg a részvényeket, hogy a kötelezettségeket az Rt-nek kell felvállalnia.

Az egyesülésnek és a hitelszerződés aláírásának kiemelkedő jelentősége van. Az Igazgatóság tagjainak és a kölcsönt aláíró vádlottaknak már tudomásuk volt arról, hogy kft. az Rt-be a lejárat időpontjában beolvad, ilyenformán a kölcsönszerződés teljesítésére nem kerülhet sor.

Dr. Cs. Z. a gazdasági társaság vagyonát arra fordította, hogy saját részvényeket vásároljon. Ez ellentétes a Gazdasági Társaságról szóló tv. akkor hatályos 247. §-ában írtakkal is. Az ugyanis kizárólag a gazdasági társaságnak a tevékenységéből származó felhalmozódott eredmény terhére tette lehetővé a részvények megvásárlását.

Megállapítható tehát, hogy dr. Cs. Z. hűtlen kezelést követett el. Ez a vagyonkezelői szabályszegés a folyamat végén egy komoly vagyonszétosztást idézett elő a gazdasági társaságnál, ami vagyoni hátrányként értékelhető. Mivel a II-V. r. vádlottak ebben közreműködtek, magatartásuk bűnsegédi bűnrészesség.

e)

A II. r. vádlott az utolsó szó jogán hangsúlyozta, hogy nem követett el bűncselekményt.

A III. r. terhelt szerint a rendelkezésre álló iratanyag nem támasztja alá azokat a tudati tényeket, amelyekre az ügyészség hivatkozott. Nem tartotta szabálytalannak a részvényfelvásárlásokban és egyesülésben való közreműködését. Elismerte a részvényeken szereplő aláírásait, az írásszakértő kirendelése felesleges volt, ennek költségei nem terhelhetik őt.

A IV.r. vádlott hangsúlyozta, hogy bűncselekményt nem követett el.

Az V.r. vádlott a felszólalásában utalt a korábbi vallomásaira, amelyek szerint, az Igazgatóság nem tilthatta meg a részvények vásárlását, így az nem volt jogellenes.

Az I. Rt. hitelt nyújtott egy társaságnak, aminek történetesen a tulajdonosa lett. Munkaszervezetileg joga volt a hitelszerződést aláírni, azt a vezérigazgató is aláírta.

Nem tudott arról, hogy az I2 Rt. milyen ügyletet kötött a I. Kft-vel.

Az I. Rt. nem állami vállalat volt, a tulajdonosoknak jogában állt olyan döntést hozni, amely akár vagyoncsökkenést eredményezhet. Az egyesülés nem sértett hitelezői érdekeket sem. A törvényi előírásokat betartották, jogellenes cselekményt nem követtek el.

III.

A Legfelsőbb Bíróság II. r., III. r., IV. r és V. r. vádlottak és védőik (másod)fellebbezését alaptalannak, a Legfőbb Ügyészség indítványát - az alább kifejtendők szerint - részben alaposnak találta.

1.

Az eljárási szabálysértések és a tényállás megalapozottságának a vizsgálata

A harmadfokon eljáró Legfelsőbb Bíróság a Be. 387. §-a (1) bekezdésének megfelelő terjedelemben bírálta felül a fellebbezéssel megtámadott másodfokú ítéletet és az azt megelőző első- és másodfokú bírósági eljárást. A revízió elvének szem előtt tartásával ellenőrizte, hogy az elsőfokú és a másodfokú bíróság megtartotta-e az eljárási szabályokat, és vizsgálta a másodfokú ítélet megalapozottságát is.

Az elsőfokú és a másodfokú bíróság eljárásában nem észlelt a Be. 373. §-a (1) bekezdésének II. vagy III. pontjában felsorolt olyan (ún. abszolút) eljárási szabálysértést, amely e bíróságok ítéleteinek a hatályon kívül helyezését indokolná.

a)

A vád törvényességének vizsgálata

A vádlottak és védőik arra hivatkoztak, hogy a másodfokú bíróság megszegte a vádhoz kötöttség elvét, sem az eredeti vád, sem az ügyész 2008. március 5. napján érkezett vádirat-kiegészítése sem tartalmaz olyan cselekményt, amelyet a másodfokú bíróság a vádlottak terhére megállapított. E bíróság időben túlterjeszkedett a vádon, amikor 1992. április 30-a utáni cselekményt bírált el és emellett olyan ténybeli következtetéseket is tett, amelyek nem függenek össze az eredeti váddal.

Az Ítélető tábla valójában már elévült cselekményt is elbírált.

Más megközelítésben pedig azt fejtették ki a védők, hogy a másodfokon eljáró Ítélető tábla valójában két bűncselekményről döntött. A hűtlen kezelés vonatkozásában helyben hagyta az elsőfokú bíróság ítéletét, majd ezt meghaladóan, immár a vádidőszakon túlnyúló tények alapján mondta ki a vádlottak bűnösségét csaláshoz nyújtott bűnsegélyben. Ennél fogva – a harmadfokú felülbírálat terjedelmére vonatkozó rendelkezésre [Be. 387. § (2) bek.], figyelemmel – a hűtlen kezelés vizsgálata már kívül esik a harmadfokú bíróság felülbírálati jogkörén.

A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint tévesen hivatkoztak a védők arra, hogy az eljáró bíróságok a vád kereteit túllépték.

Az 1991. márciusától 1992. novemberéig terjedő időszakot átfogó vádirati tényállás felőleli mindazokat a cselekményeket, amelyek a megtervezett részvény-visszavásárlással kezdődtek, az I. Rt. Igazgatóságának átalakításával, az egyesülés elhatározásával, illetve végrehajtásával folytatódtak és végül az I. Rt. 141 millió forint kárának, illetve vagyoni hátrányának a bekövetkezésével zárultak, és amelyek a II-V. r. vádlott bűnössége megállapításának az alapjául szolgáltak.

A vád tehát teljes körű volt abban az értelemben, hogy a vádlottak terhére megállapítható bűncselekmény valamennyi lényeges törvényi ismérvének megállapításának alapjául szolgáló tényeket tartalmazta.

A vádlottak és védőik valójában a vádirati tények jogi jelentőségének értékelésében mutatkozó bizonytalanságokat, az azonos tények eltérő jogi értékelését sérelmezték, és ebből következtettek vissza a vádelv sérelmére. Ez azonban a vád kereteit nem érinti.

Mindemellett a Be. 2. §-ának (4) bekezdése értelmében a bíróság nincs kötve a vádlónak a vád tárgyává tett cselekmény Btk. szerinti minősítésére vonatkozó indítványához. E körben csupán az a kötelezettség terheli, hogy biztosítsa a vád és védelem számára – erre irányuló igényhez képest – az eltérő minősítésre való felkészüléshez szükséges időt.

A vádhoz kötöttség tehát a vádbeli tényekhez való kötöttséget jelenti. A jelen harmadfokú felülbírálat alapjául szolgáló első- és másodfokú eljárásban azonos tényanyag alapján jutottak az eljárt bíróságok eltérő minősítés megállapítására, illetve a bűnösség kérdésében történő eltérő állásfoglalásra is. Azonos tényállás eltérő jogi értékelése azonban a törvényes vád követelményét nem sérti.

Mindezek folytán tévesen vontak következtetést egyes védők arra, hogy a hűtlen kezelés bűncselekménye tekintetében beállt volna a részjogerő, s ezért e körben a harmadfokú felülbírálatot a Be. már nem engedi meg.

b)

A vádlottak és a védők azért is kifogásolták a másodfokú bíróság eljárását, mert az eltérő minősítés megállapítását követően nem volt elegendő idejük arra, hogy a megfelelően előkészített védelemre felkészüljenek.

A Be. 366. §-ának (6) bekezdés szerint: ha a másodfokú bíróság az ügydöntő határozat meghozatala előtt azt állapítja meg, hogy a cselekmény az elsőfokú bíróság által megállapított minősítéstől eltérően minősülhet, akkor a 321. §-ának (4) bekezdésében foglaltaknak megfelelően kell eljárni.

A Be. 321. §-ának (4) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy amennyiben a bíróság az ügydöntő határozat meghozatala előtt azt állapítja meg, hogy a vád tárgyává tett cselekmény a vádirati minősítéstől eltérően minősülhet, a tárgyalást a védelem előkészítése érdekében elnapolhatja, erre nézve a jelen lévő ügyészt, a vádlottat és a védőt meghallgatja.

A Fővárosi Ítéltáblának tehát nem volt kötelessége, hogy tájékoztassa az eljárás résztvevőit arról, mely tényekre alapozza az eltérő minősítés megállapításának a lehetőségét. Erre nem is volt törvényes lehetősége, hiszen az ítélezés alapjául szolgáló tények megállapítása már maga az ítélező tevékenység.

Mindezek után - a fellebbezések érvelésére utalással - rögzíti még a Legfelsőbb Bíróság, hogy az elévülés nem a jogi minősítéshez, hanem az eljárás tárgyát képező tényekhez igazodik. Az eljárás alapjául szolgáló tényekben pedig a büntetőeljárás megindulása - azaz 1996. - óta változás nem következett be.

c.)

A tényállás megalapozottságának vizsgálata

A vádlottak és a védők szerint az Ítéletábrla minden jogalapot nélkülözően, önkényesen „egészítette ki” az elsőfokú ítéleti tényállást olyan tényállási pontokkal, amelyek nem következnek sem az iratokból, sem pedig a megállapított tényekből, és ezzel megszegte a Be. 352. §-ában írt rendelkezéseket, amelyek csak az elsőfokú bíróság ítéletének a megalapozatlansága esetében alkalmazhatók. Az iratok alapján és a korábban megállapított tényekből nem következnek azok a tényállás-kiegészítési pontok, amelyeket a másodfokú ítélet tartalmaz.

A tényállás megalapozottságát - más oldalról - a Legfőbb Ügyésztség is támadta és az iratok tartalma alapján annak kiegészítését is indítványozta.

A Be. 388. §-ának (1) és (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a harmadfokú bíróság a határozatát arra a tényállásra alapítja, amelynek alapján a másodfokú bíróság az ítéletét meghozta, kivéve, ha ez a tényállás megalapozatlan. A harmadfokú bírósági eljárásban nincs helye bizonyításnak. Ha az a tényállás, amelynek alapján a másodfokú bíróság a megtámadott ítéletet meghozta megalapozatlan, és a helyes tényállás az iratok alapján megállapítható, vagy a helytelen ténybeli következtetés az iratok alapján kiküszöbölhető, a harmadfokú bíróság a tényállást hivatalból kiegészítheti vagy helyesbítheti.

A Legfelsőbb Bíróság azt állapította meg, hogy a másodfokú bíróság által 10. pontban kiegészített tényállás alapvetően megalapozott. A korábban eljáró bíróságok az eljárásban feltárt és a tényállás megállapításának alapjául elfogadott bizonyítékok értékeléséről részletesen számot adtak. Ugyanakkor - amint arra a Legfőbb Ügyésztség is helyesen utalt az átiratában - a másodfokú bíróság által megállapított tényállás részben hiányos, részben helytelen ténybeli következtetést tartalmaz [Be. 351. § (2) bekezdése b) pontjának második fordulata és d) pont]. A részleges megalapozatlanság - a helyes tényállás iratok alapján történő megállapításával - a Be. 388. §-ának (2) bekezdése alapján kiküszöbölhető az alábbiak szerint:

ca) Kiegészíti a Legfelsőbb Bíróság a tényállást azzal, hogy az üres forgatmányok fölé az I. Rt-ben írógéppel elhelyezett forgatmány nyilatkozatokat a III. r. vádlott töltötte ki kézzel, és forgatta a részvényeket az I2 Rt-re. Utóbb pedig - 1991. október 28-án, november 14-én, november 19-én és december 17-én - az I. Rt. által erre a célra készített bélyegzővel, ő végezte el a részvények I2 Rt-ről I. Kft-re forgatását is.

Lásd a III. r. vádlottnak a nyomozás során tett tanúvallomása (nyom. ir. 19/1817-1820. o.), amelyet a tárgyaláson (10. jkv. 24. o.) is fenntartotta. A III. r. vádlott e nyilatkozatát alátámasztja a nyomozás során beszerzett, a tárgyaláson a

bizonyítás részévé tett (75. jkv. 17. o.) írásszakértői vélemény is. E szakvélemény (nyom. ir.: 17/1657. o.) 29. oldalán írtak szerint a részvények I2 Rt-re, illetve I. Kft-re történő forgatmányaiban szereplő kézírásokat a III.r. vádlott készítette.

cb) Kiegészíti a Legfelsőbb Bíróság a tényállást azzal, hogy a részvények I. Kft-ről dr. Cs. Z. történő átforgatásakor a forgatmány nyilatkozatot T. E., az I. Rt. munkaszervezetének - 1992. április 30-án e célból B.-re utazó - tagja helyezte el a részvényeken dr. Csomai Zoltán utasítása alapján.

Az elsőfokú bíróság ugyan határozatának 91. oldalán ismerteti T. E. tanúvallomásának (nyom. ir. 19/1801. o.) azon részét, mely szerint dr. Cs. Z. utasítására a tanú 1992. április 30-án B.-re utazott és egy bélyegzővel dr. Cs. Z.-t jogosító forgatmányokat helyezett el a részvényeken, ezzel összefüggő ténymegállapítást azonban határozatában nem tett. A tanú hivatkozott vallomását megerősíti az írásszakértői vélemény 24. oldala is.

cc) A Legfelsőbb Bíróság mellőzi a másodfokú ítélet 15. oldalának 10. pontjában írt azon helytelen ténybeli következtetést, mely szerint II., III., IV. és V. r. vádlottak az egyesülés előkészítése során tartott Igazgatósági és felügyelő bizottsági ülések idején nem bírtak arról tudomással, hogy ezen ügyletek célja dr. Cs. Z. ellentételezés nélküli részvénytulajdon szerzése volt.

A Fővárosi Ítéltábla a határozatának 21. oldalán maga ellentétes tényt rögzített, megállapítva, hogy a négy marasztalt vádlott egyesülést követő időszakban tanúsított magatartásából arra lehet visszakövetkeztetni, hogy már az I. Rt. által az I. Kft. számára március 5. és 15. napján történt hitelfolyósítások során is abban a tudatban jártak el, hogy dr. Cs. Z. károkozásához nyújtanak segítséget.

cd) A Legfelsőbb Bíróság kiegészíti a tényállást azzal, hogy az 1992. március 4-én megtartott Igazgatósági ülésen az I. Rt. akkor megválasztott új Igazgatósága egyhangú szavazással döntött az egyesülési javaslat közgyűlés elé terjesztéséről.

Lásd az ülésről készült jegyzőkönyv 2. oldalának 4. pontját (nyom. ir. 11/1131/b. o.).

A másodfokú bíróság által megállapított tényállás a fenti kiegészítésekkel és helyesbitéssel immár mentes a Be. 351. §-ának (2) bekezdésében foglalt fogyatékoságoktól, ezért a Legfelsőbb Bíróság az első- és a másodfokú bíróság ítéletét e tényállás alapján bírálta felül.

d)

Legfelsőbb Bíróság, mint harmadfokú bíróság végül - a Be. 387. §-ában biztosított teljes körű felülbírálat során - vizsgálta azt is, hogy megvalósult-e bármely egyéb eljárási szabálysértés, és ha megvalósult, annak milyen jogkövetkezményei lehetnek. A harmadfokú bíróságnak ugyanis a Be. 385. §-a alapján - a harmadfokú eljárásra vonatkozó eltérő rendelkezés hiányában - alkalmaznia kell a Be. 375. §-ának rendelkezéseit.

Megállapította a Legfelsőbb Bíróság, hogy a harmadfokú felülbírálattal érintett vádlottak ellen indított büntetőeljárás indokolatlanul elhúzódott és a vádlottak útlevélének 1998. óta történő folyamatos visszavonása - amely egyébként a vonatkozó törvény kötelező rendelkezésén alapul - további súlyos hátrányokkal járt. Ezzel kapcsolatban a Legfelsőbb Bíróság is úgy látja, hogy az Emberi Jogok Európai Egyezményének a hivatkozott rendelkezései valóban sérültek. A Legfelsőbb Bíróság mindezt büntetőjogi jogkövetkezmények körében vette figyelembe.

2.

A cselekmény minősítése

A Fővárosi Ítéltábla szerint a II-V. r. vádlott büntetőjogi felelőssége csak a részvény-átforgatás napjától állapítható meg. Ekkor ugyanis már minden kétséget kizáróan átlátták, hogy dr. Cs. Z. a részvényekért nem fizetett és az Rt-t kár éri. A kár bekövetkeztét ennek ellenére nem akadályozták meg. Dr. Cs. Z. jogtalan haszonszerzését hallgatólagosan támogatták, őt ezzel kapcsolatban még kérdőre sem vonták. Pszichikai bűnsegélyt nyújtottak ahhoz, hogy dr. Cs. Z. megtévesztésének következtében és eredményeként a 141.605.000 forint kár ténylegesen be is következzen.

b)

- A Legfelsőbb Bíróság értékelése szerint a vád tárgyává tett és a vádlottak terhére rótt cselekménysorozat jogi érvelésében két eseménysor különül el.

A cselekménysorozat első fázisában dr. Cs. Z. a részvénytöbbség megszerzésére, közvetve pedig az Rt. Igazgatósága összetételének megváltoztatására és az Rt tulajdonosi szerkezetének az átalakítására törekedett. E tevékenységbe bevonta az Rt. vezető állású dolgozóit. Ezek az igazgatók - a II-V. r. vádlottak - felelős vezetői munkakörben jártak el, szabadon döntöttek tehát abban, hogy milyen tevékenységekben és miért működnek vagy nem működnek közre.

A részvényfelvásárlás időszakát tekintve azonban nincs egyértelmű adat arra, hogy a II-V. r. vádlottak már tudták volna, hogy mi lesz a részvényfelvásárlás vége, nevezetesen, hogy dr. Cs. Z. - az I.

Rt. Igazgatóságának a megtévesztésével és tudatos kijátszásával - megszerzi a részvények 85 %-át, azokért - nem fizet semmit.

A cselekménysornak első fázisában a II-V. r. vádlott már sorozatosan követett el szabálytalanságokat, melyeket az ítéleti tényállás a vádirattal egyezően részletez is.

A Legfelsőbb Bíróság azonban - az első- és a másodfokú bírósággal egyezően - nem látta megállapíthatónak, hogy a II-V. r. vádlott az eseménysor első szakaszában már átlátta, illetve tudta volna, hogy dr. Cs. Z. a részvényekért végül nem fizet semmit és a fúzió az I. Rt. károsodásával (vagyonhiányával) jár. Az tehát, hogy a II-V. r. vádlottak tudottan előmozdították volna azt, hogy dr. Cs. Z. az Rt. Igazgatóságát, illetve közgyűlését jogtalan hasznoszerzés végett tudatosan megtéveszti (tévedésbe ejti, illetve tartja) és ezzel kárt okoz, a számtalan szabálytalanság ellenére ekkor - azaz 1991. november 28-án minden kétséget kizáróan még nem állapítható meg. Ennél fogva ebben az időszakban a büntetőjogi felelősségük a dr. Cs. Z. által elkövetett csaláshoz nyújtott bűnsegélyben nem állapítható meg.

Az I.r. vádlott 1991. november 27-i levelének kézhezvételétől - melyben az I. Kft. ügyvezetője az I. Rt. rendkívüli közgyűlése napirendjének az egyesülésről való döntéssel történő kiegészítését kezdeményezte - a vádlottaknak azonban már nem lehetett kétségük afelől, hogy dr. Cs. Z. a részvénykivásárlás folyamatát az I. Kft. beolvadásával kívánja lezárni. E levélben foglaltakat az I. Rt. rendkívüli Igazgatósági ülése (nyom. ir. 9/864. o.) 1991. november 28-án tárgyalta. Az ülésen részt vett III. és V. r. vádlott, míg II. és IV. r. vádlott dr. Cs. Z. társaságában - a napirend nyilvánvaló ismeretében - jelent meg, arra hivatkozással, hogy nagy szerepük van a társaság átalakulásában. A beolvadás szükségszerű következménye volt, hogy az I. Kft. kötelezettségei átszállnak az I. Rt-re.

A cselekménysorozat e második fázisa a Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint akkor kezdődött, amikor a megszerzett 85 %-os részvénytöbbség birtokában - a korábbi Igazgatóság lemondását követően - az 1992. március 4-i rendkívüli közgyűlés új összetételű Igazgatóságot választott. Az új többségi tulajdonos, azaz az I. Kft. döntésével - amely mögött a vádlottak által is tudottan dr. Cs. Z. állt - II. r., III. r. és IV. r. vádlottat ekkor - dr. Cs. Z.-vel együtt - az Igazgatóság tagjává, dr. Cs.-t egyúttal az Igazgatóság elnökévé választották.

Azzal, hogy 1992. március 4. napjával II. r., III. r., IV. r. vádlottak Igazgatósági tagok lettek, a Gt. 28. §-ának (1) bekezdése alapján vezető tisztségviselőkké váltak. A Gt. 32. §-a alapján az ilyen tisztséget betöltő személyektől általában elvárható

gondossággal lettek volna kötelesek eljárni. A szerződéses kárfelelősség szabályai szerint személyes, teljes kárért való felelősséggel is tartoztak az általuk a társaságnak okozott károkért. Felelősségük egyetemleges volt és az csak akkor nem terhelte volna őket, ha bármely kérdéses határozat vagy intézkedés ellen tiltakoztak volna a Felügyelő Bizottságnál vagy a Közgyűlésnél. Az I. Rt. ezzel egybecsengő Alapszabályát, SZMSZ-ét és Ügyrendjét az elsőfokú ítélet is idézi. A II-IV. r., valamint V. r. vádlott mint magasabb állású vezető dolgozó kötelezettsége mindezekből következően éppen az I. Rt. érdekeinek a szolgálata lett volna az egyesülési folyamatban.

Az irányadó tényállás szerint (lásd elsőfokú ítélet 123. o. 5. bek) az új Igazgatóság az 1992. március 4-i ülésén egyhangúan megszavazta, hogy a közgyűlés elé terjeszti az I. Kft. és az I. Rt. egyesítésére vonatkozó javaslatot (nyom. ir. 1131. hátoldala), majd a március 19-i ülésén a közgyűlés napirendjét is meghatározta.

Az Igazgatóságnak a döntése során mérlegelnie kellett - volna - az egyesülés mellett és az ellene szóló esetleges érveket. Az Igazgatóság - amellet, hogy ebben a kérdésben egyhangúan döntött - ezt a feladatát teljes mértékben elmulasztotta. Egyáltalán nem vizsgálta azokat a gazdasági tényezőket, körülményeket, amelyek a megalapozott tulajdonosi döntéshez nélkülözhetetlenek lettek volna. Ezzel az Igazgatóság tagjai - így a II. III. és IV. r. vádlottak megszegték az Rt. alapszabályában, SZMSZ-ében és ügyrendjében foglalt vagyonkezelési kötelezettségüket.

Az egyesülést követően az I. Rt. által az I. Kft-nek nyújtott kölcsön értelemszerűen nem került visszafizetésre (a II. r. vádlott vallomása a nyomozás során - nyom. ir. 31. kötet 2906. oldal).

A szerződések nem tartalmaztak olyan kikötést, hogy meghatározott részvények a hitelek fedezetét biztosítanák és az egyesüléssel az Rt. tulajdonába kerülnek. A hitelnyújtások mögött tudottan nem volt fedezet.

Az Igazgatóság tagjai és a szerződést aláíró vezető állású vádlottak számára nem volt kétséges, hogy a legalapvetőbb vagyonkezelői kötelezettségeik megszegésével nyújtott kölcsönnyújtással olyan gazdasági döntéseket hoztak, amely a I. Kft. számára kizárólag előnnyel, az Rt. számára pedig kizárólag és kétségtelenül károsodással, vagyoni hátránnyal járnak. Nem volt kétséges a számukra, hogy az egyesülést követően, az egyesülés folytán az Rt. vagyona a kölcsönök összegével és azok kamatterheivel automatikusan csökken, hiszen a nyújtott kölcsönök kötelezettje az egyesüléssel beolvad az Rt-be. Ezt azonban - ahogyan azt II. r. vádlott fogalmazta meg: egzisztenciális okokból - nem gátolták meg, hanem éppenséggel előmozdították. Ily módon

hozzájárultak ahhoz, hogy a kár 1992. július 2. napjáig, azaz az utolsó I. Kft-s hitel visszafizetéséig teljes összegben bekövetkezzon.

Tény, hogy V. r. vádlott 1992. április 30-át követően már a felmondási idejét töltötte, 1992. június 30. napjáig állt munkaviszonyban az I. Rt.-nél. Vagyonkezelői döntési jogkörrel járó feladata az I. Rt. és az I. Kft. egyesülésének létrehozatalában nem volt. A tényállás nem tartalmaz adatot arra, hogy az I. Kft. 49.350.000 forint tőke és 16.190.000 forint kamatfizetési kötelezettségének az 1992. július 2. napján történt megfizetésével az Rt-t ért kár keletkezésében bármilyen módon közreműködött volna, ezért felelőssége csak az 1992. március 5.-én és 15.-én általa aláírt kölcsönnyújtással előidézett 76.065.000 forint vagyoni hátrány okozásában állapítható meg. Ő ugyanis nem egyszerű aláírója volt a kölcsönszerződéseknek, hanem az Rt-t ő képviselte teljes jogkörrel a kölcsön nyújtása során.

Miután az I. Rt. annak a cégnek nyújtott kölcsönt, amellyel egyesülni kívánt, nem kérdéses, hogy ebből kinek származott haszna és kinek származott vesztesége. Az Rt. ugyanis az egyesüléssel a hitelt a saját adósságává tette. A vagyoni hátrány az egyesülés napjával következett be. Azon a napon a beolvadás folytán megszűnt az I. Kft. és negatív vagyonát - 65.540.000 forint összegű tartozását - bevitte az I. Rt-be. E napon az Rt. vagyona 141.605.000 forinttal csökkent.

II. r., III. r., IV. r. vádlottak a vagyonkezelői kötelezettségeik szándékos megszegésével a másodfokú bíróság által helyesen megállapított 141.605.000 forint vagyoni hátrányt okoztak.

A II-V. r. vádlottak felelőssége tehát egyrészt a fedezet nélkül és az Rt-nek tudottan vagyoni hátrányt okozó hitelnyújtásban, a hitelek visszafizetéséhez kapcsolódóan, másrészt pedig az egyesülés lebonyolításában Igazgatósági tagként és igazgatóként való közreműködésük alapján állapítható meg.

A harmadfokú eljárással érintett vádlottak az I. Rt. vagyonát az Rt. alapvető szabályainak és elemi gazdasági érdekeinek a megsértésével kezelték és ezzel az Rt.-nek, mint jogi személynek vagyoni hátrányt okoztak. A cselekményt a vádlottak egymás tevékenységéről tudva közösen követték el.

Függetlenül attól, hogy ki volt a tulajdonosa az I. Kft-nek, a II-V. r. vádlottak tudatosan olyan gazdasági döntéseket hoztak, amelynek nem volt gazdasági indoka, miután az I. Kft. az I. Rt. részvényeinek kivásárlásán felül egyéb gazdasági tevékenységet nem folytatott és ezt nem saját forrásból, hanem hitelből tette. Ennél fogva sem - saját vagy felhalmozott - tőkéje, sem piaci

részesedése, sem egyéb eszköze nem volt, amellyel az Rt. tevékenységét előmozdíthatta volna. Mindezekből arra vonható következtetés, hogy az egyesülés végrehajtása kizárólag tudatos, szándékos károkozásra irányult. Az pedig már teljességgel közömbös, hogy ennek a károkozásnak ki volt a nyertese, a haszonélvezője.

A másodfellebbezéssel érintett vádlottak tevékenysége dr. Cs. Z. - csalás büntettével elért - részvénytulajdonosához csupán részlegesen kapcsolódott. Egyetértett a Legfelsőbb Bíróság a Fővárosi Ítéltábla állásfoglalásával abban, hogy nem volt egyértelműen megállapítható a vádlottak tudattartalma a részvényfelvásárlások lebonyolításának szakaszában, azaz nem tekinthető bizonyítottnak, hogy dr. Cs. Z. már ekkor átgondolt, haszonszerzési célzattal és az Rt. Igazgatóságának megtévesztésével végrehajtott részvényfelvásárlásának igazi célját - az ellenérték nélküli vagyonszerzést - felismerték. Tevékenységük ugyan az eseménysor e szakaszában is többszörösen szabályszegő volt, a részvényfelvásárlás önmagában azonban az Rt. károsodásával még nem járt.

A másodfellebbezéssel érintett vádlottak vagyonkezelői kötelezettségeiket megszegve azonban az I. Rt. és az I. Kft. egyesülésében, valamint az utóbbinak nyújtott hitel biztosításában is közreműködtek, s ezzel az I. Rt.-nek kárt okoztak. Az Rt. által nyújtott hitel visszafizetésének kötelezettsége megszűnt a Kft. beolvadásával, az egyesüléssel az új cég vagyonában jelentkezett a hitel terhe is. A II-V. r. vádlottak tehát beosztásukból, munkakörükből adódó kötelezettségeik megszegésével idéztek elő olyan vagyoni hátrányt, amelynek kiküszöbölésére - a kár megtérítésére - az általuk is előmozdított egyesülés után már semmiféle biztosíték nem volt. A vagyoni hátrány bekövetkezésével a vádlottak hűtlen kezelése befejezetté vált. Az a körülmény pedig, hogy az egyesült cégek részvényeinek 83 %-át forgatmányozással dr. Cs. Z. megszerezte, a vagyoni hátrány előidézését követő, azon kívül eső, a dr. Cs. Z. által végrehajtott csalás büntettéhez tartozó károkozás.

Mindebből adódón a Legfelsőbb Bíróság nem osztotta a Fővárosi Ítéltáblának az érintett vádlottak csalás büntettében való pszichikai bűnsegélyére vonatkozó anyagi jogi okfejtését. A másodfokú határozat - ténybeli következtetéssel - kizárta, hogy a terheltek az Igazgatóság megtévesztésében vagy tévedésben tartásában anyagi haszonszerzés célzatával részt vettek volna. A határozat indokolásából kitűnően dr. Cs. egyéni haszonszerzésének lehetősége csak a cégek egyesülésekor vált realitássá. Minthogy azonban a II-V.r. vádlottak vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelése ekkor (a cégek egyesülésével) fejeződött be, nem tekinthető a csalás büntettében való pszichikai bűnsegélynek a kár megtérítését szorgalmazó fellépésük elmaradása sem.

Utal még a Legfelsőbb Bíróság arra, hogy a védelem részéről elhangzottak még gazdasági jogi érvek is a privatizációról és a gazdasági társaságok átalakulásáról. Ezeknek azonban ahhoz a vagyon elleni bűncselekményben, amely az adott ügyben megállapítható, nem volt jelentősége különös tekintettel arra is, hogy itt valójában egy magántulajdonban álló cég egyesült egy ugyancsak magántulajdonban álló céggel.

A Legfelsőbb Bíróság annak sem tulajdonított jelentőséget, hogy az adóhatóság megállapítása szerint dr. Cs. Z. nem jutott adóköteles jövedelemhez. E körben utal a Be. 10. §-ára, amely szerint a büntetőügyekben eljáró hatóságok önállóan döntenek abban a kérdésben, hogy a terhelt követett-e el és milyen bűncselekményt.

Az elkövetéskor hatályos Btké. 27/A. §-ának (2) bekezdése értelmében a hűtlen kezeléssel okozott vagyoni hátrány akkor különösen nagy, ha egymillió forintot meghalad.

Mindezekre figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság - a másodfokon eljárt Fővárosi Ítéltábla minősítését megváltoztatva - II. r., III. r., IV. r. és V. r. vádlottat bűnösnek mondta ki a Btk. 319. §-ának (1) bekezdésében meghatározott, a (3) bekezdésének c) pontja szerint minősülő és büntetendő - a Btk. 20. §-ának (2) bekezdése szerinti társtettesként elkövetett - hűtlen kezelés bűntettében.

3.

A büntetés kiszabása és az egyéb rendelkezések

a)

A büntetés kiszabása körében elsősorban a vádlottak terhére rótt bűncselekmény kiemelkedő tárgyi súlyának van meghatározó jelentősége. A cselekmény tárgyi súlyát mindenekelőtt az jelzi, hogy a bűncselekménnyel okozott vagyoni sérelem több, mint százszorosa annak az összeghatárnak, amely az elkövetéskor hatályos büntető jogszabály szerint a vagyon elleni bűncselekmények legsúlyosabb - érték, kár, vagyoni hátrány szerinti - minősítését megalapozta.

Ugyanakkor a büntetés kiszabása körében további kétségtelenül súlyosító a társtettesi elkövetés.

Helyesen utalt a másodfokú bíróság arra, hogy a bűncselekmény elkövetése óta már igen hosszú idő telt el és a vádlottak 13 évig álltak a büntetőeljárás hatálya alatt, ami indokolatlan és különösen súlyos hátrányt jelentett számukra. Emellett a terhükre rótt bűncselekmény elkövetését megelőzően és azóta is kifogástalan volt az életvezetésük. Ezért - a bűncselekmény kiemelkedő tárgyi súlya és a nyomatékos súlyosító körülmények ellenére velük szemben

az enyhítő rendelkezés teljes körű kimerítésével indokolt a büntetés kiszabása.

A vádlottak terhére megállapított bűncselekmény mind az elkövetéskor, mind pedig az elbíráláskor hatályos Btk. 319. §-a (3) bekezdésének c) pontja szerint különösen nagy vagyoni hátrányt okozó - és egyaránt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő - hűtlen kezelés büntettének minősül.

A Fővárosi Ítéltábla helyesen foglalt állást abban a kérdésben, hogy miután az elbíráláskor hatályos Btk. nem kedvezőbb a vádlottakra, ezért az elkövetéskor hatályos Btk. alkalmazásának van helye (Btk. 2. §). Aszerint - amint egyébként az elbíráláskori Btk. is ezzel egyezően rendelkezik - a két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés alsó határa - a Btk. 87. §-a (2) bekezdésének c) pontja alapján - legfeljebb egy évig terjedő szabadságvesztésig lett volna enyhíthető.

A másodfokú bíróság a Btk. 87. § (3) bekezdése alapján úgy foglalt állást, hogy a vádlottakkal, mint bűnsegédekkel szemben az enyhítő rendelkezés csaknem kimerítő alkalmazásának van helye, ezért - az általa megállapított minősítéshez igazodóan - a II-V. r. vádlottakat egyaránt pénzbüntetésre ítélte.

A súlyosítási tilalmat feloldó ügyészi fellebbezés hiányában a megváltoztatott súlyosabb minősítéshez (társtettesi elkövetés) igazodóan a pénzbüntetés súlyosítására és a törvénynek megfelelő büntetés kiszabására a harmadfokon eljáró Legfelsőbb Bíróságnak már nem volt törvényes lehetősége. A társtettesi elkövetés miatt ugyanis a büntetéskiszabásnál alkalmazott Btk. 87. § (3) bekezdése alapul nem szolgálhat. Így a contra legem büntetés rendkívüli jogorvoslattal sem küszöbölhető ki.

A jogsértően enyhe büntetés kompenzálhatja azt a sérelmet, amelyet az Emberi Jogok Európai Egyezménye fentebb hivatkozott rendelkezéseinek a kétségtelenül megvalósult sérelme - az eljárás indokolatlan elhúzódása és a vádlottak mozgásszabadságának aránytalanul hosszú korlátozása - egyébként előidézett.

b)

A Fővárosi Ítéltábla ítéletének járulékos rendelkezéseit - így a bűnügyi költség megállapított összegét és az annak viselésére vonatkozó rendelkezést - a Legfelsőbb Bíróság helyesnek találta. E körben egyetértett dr. Zydka Györgyi Juliánna III. r. vádlottal és védőjével abban, hogy e vádlott aláírásainak írásszakértői vizsgálatára szükségtelenül került sor, ezért a Legfőbb Ügyézségnek az írásszakértő bevonásával felmerült bűnügyi költség viselésére vonatkozó rendelkezés megváltoztatására irányuló indítványának nem adott helyt.

Mindezekre figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság, mint harmadfokú bíróság a másodfokú bíróság ítéletét a (másod)fellebbezéssel érintett vádlottak cselekményének minősítésére vonatkozó részében - a Be. 398. §-ának (2) bekezdése alapján - megváltoztatta, egyebekben, s így különösen a büntetés kiszabására vonatkozó részében - a Be. 397. §-ának alkalmazásával - helybenhagyta.

Megállapította egyúttal, hogy a harmadfokú eljárásban bűnügyi költség nem merült fel.

A harmadfokú bíróság ítélete - a Be. 588. §-ának (4) bekezdése alapján - a meghozatala napján jogerőre emelkedik, ellene további fellebbezésnek nincs helye.

Amint arra a Legfelsőbb Bíróság a büntetés kiszabására vonatkozó rendelkezések indokolása körében már utalt - a Be. 416. §-a (4) bekezdésének a) pontja értelmében e § (1) bekezdésének a) és b) pontja alapján nincs helye felülvizsgálatnak, ha az ügyben harmadfokú bíróság hozott ügydöntő határozatot.

Budapest, 2010. szeptember 16.

Dr. Schäfer Annamária s.k. a tanács elnöke, Dr. Molnár Gábor s.k. előadó bíró, Dr. Csere Katalin s.k. bíró

A Legfelsőbb Bíróság Bhar.II.504/2010/7. számú ítéletében foglalt változtatásokkal a Fővárosi Ítéltábla Bf.I.67/2008/5. számú ítélete a II. r., III. r., IV. r., valamint V. r. vádlottra vonatkozó részében a mai napon jogerőre emelkedett és végrehajtható.

Budapest, 2010. szeptember 16.

. Schäfer Annamária s.k.

a tanács elnöke

A kiadmány hitelélül:

tisztviselő
Bné